

شرح جامع

مبانی نظری برنامه ریزی شهری و منطقه ای

«هنر»

(برنامه ریزی شهری و منطقه ای)

مؤلف: محسن اسماعیلی

سرشناسه	: اسماعیلی، محسن، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: شرح جامع مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای " هنر " (برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای)/مؤلف محسن اسماعیلی.
وضعیت ویراست	: [ویراست ۲].
مشخصات نشر	: تهران : ارشد ، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۵۹۳ ص.: مصور، جدول، نمودار.
شابک	: 978-600-115-902-2
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: شهرسازی -- راهنمای آموزشی (عالی)
موضوع	: (City planning -- Study and teaching (Higher
موضوع	: شهرسازی -- آزمون‌ها و تمرین‌ها (عالی)
موضوع	: (City planning -- Examinations, questions, etc. (Higher
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- آزمون‌ها
موضوع	: Universities and colleges --Iran -- Examinations
موضوع	: آزمون دوره‌های تحصیلات تکمیلی -- ایران
موضوع	: Iran -- Graduate Record Examination
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۷ ۴۳ش۵/۱۶۵/۵HT
رده بندی دیویی	: ۳۰۷/۱۲۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۵۷۸۵۳۸

انتشارات ارشد

نام کتاب : شرح جامع مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای

مؤلف : محسن اسماعیلی

حروفچینی و صفحه‌آرایی : واحد تایپ و صفحه‌آرایی انتشارات ارشد

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۷، ویرایش دوم

تیراژ : ۲۵۰ نسخه

قیمت : ۹۸.۰۰۰ تومان

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک): ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۵-۹۰۲-۲

International Standard Book Number(ISBN): 978-600-115-902-2

مرکز پخش: میدان انقلاب - خیابان وحیدنظری - بین خیابان دوازده فروردین و میری جاوید - پلاک ۱۳۰ - طبقه اول - واحد ۲ ۶۶۹۷۹۲۲۷-۶۶۹۷۹۲۳۴

www.arshadbook.com

هرگونه الگوبرداری از سبک و سیاق و یا تکثیر کل یا قسمتی از کتاب‌های انتشارات ارشد ممنوع بوده و متخلف براساس قانون دفاع

از حقوق مؤلفین و مصنفین تمت پیگرد شدید قانونی قرار خواهد گرفت. و امد مقوقی انتشارات ارشد: ۶۶۹۷۹۲۲۷-۶۶۹۷۹۲۳۴

پیشگفتار مولف

گردآوری و تألیف مجموعه پیش رو حاصل بیش از چهار سال تلاش مستمر بوده که آغاز آن به دوران مطالعاتی کنکور کارشناسی ارشد نگارنده (۱۳۸۵) و اتمام آن به سال ۸۸ باز می‌گردد. در حقیقت کتاب پیش رو مجموعه تکامل یافته‌ی جزواتی است که نگارنده در طول ۳ سال تدریس در مؤسسات آمادگی آزمون کارشناسی ارشد تدوین نموده و حاوی مطالبی است که هر ساله با بررسی و ارزشیابی سوالات آزمون سراسری و بازخوردهای ناشی از آن بازنگری و به روز رسانی شده است. بدون تردید مجموعه پیش رو به هیچ روی از سوی نگارنده به عنوان یک مرجع علمی و رسمی تلقی نمی‌گردد؛ بدین جهت نگارنده تلاش نموده تا از طریق ارجاء نویسی در داخل متن هدایتگر دانشجویان شهرسازی، داوطلبین کارشناسی ارشد و سایر استفاده‌کنندگان اعم از داوطلبین آزمون دکتری باشد. مآخذ استفاده شده در این مجموعه مشتمل بر منابع اصلی کنکور کارشناسی ارشد در ۱۰ سال گذشته و منابع مرتبط با ادبیات جهانی معاصر در رشته‌ی برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای بوده که در سالیان گذشته در طرح سؤالات بدان توجه ویژه‌ای شده است.

علاوه بر این انگیزه‌ی اصلی نگارنده در تدوین این مجموعه فراغت خاطر دانشجویانی است که در طول سالیان گذشته همواره در حسرت منبعی جامع، کامل و مستند بوده و همواره از مطالعه منابع نخ نما و تاریخ مصرف گذشته موجود در بازار ابراز گلایه می‌کرده‌اند.

در پایان به جاست که مراتب تقدیر و احترام خود را به مدیریت محترم مؤسسه انتشاراتی ارشد و سایر دست‌اندرکاران مؤسسه به جهت فراهم آوردن فرصت انتشار این مجموعه تقدیم نمایم و از تلاش‌ها و کمک‌های فکری دوستان عزیزم حمیدرضا ابراهیم خانی، علی خادم رضا و سرکار خانم بابکری نهایت تشکر و قدردانی را دارم.

با سپاس

محسن اسماعیلی

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۳..... پیشگفتار ناشر

۴..... پیشگفتار مولف

بخش اول: مفاهیم پایه، اصطلاحات و سیر تحول برنامه‌ریزی شهری

فصل اول: مفاهیم پایه و سیر تحول برنامه‌ریزی شهری

۱۳..... تعاریف شهر و منشأ پیدایش آن

۱۴..... نظام (سیستم) و سیستم‌های شهری

۱۷..... برنامه‌ریزی و برنامه‌ریزی شهری

۱۹..... مفاهیم اصلی برنامه‌ریزی

۱۹..... واژه‌شناسی در ادبیات برنامه‌ریزی

۲۵..... برنامه‌ریزی شهری

۲۹..... نقش نظریه‌های سیاسی در برنامه‌ریزی شهری

۳۲..... انتقادات وارد بر طرح‌های جامع

۳۵..... انواع و سلسله‌مراتب طرح‌های ساختاری

۳۵..... مبانی و مشخصات طرح‌های ساختاری

۳۶..... موضوعات طرح ساختاری

۴۰..... مفاهیم مرتبط با طرح‌های استراتژیک (راهبردی)

۴۳..... اقدامات و مطالعات مورد نیاز

۴۸..... سیر تکوین طرح‌های توسعه شهری در جهان

۵۰..... نظریات متاخر برنامه‌ریزی

۵۵..... اهداف برنامه‌ریزی محیطی

۵۷..... خلاصه فصل

فصل دوم: اصطلاحات مرتبط با شهر و شهرسازی

۷۰..... فضاهای کالبدی شهری (Urban spatial physical system)

۷۰.....	نظام تقسیمات شهری
۷۱.....	محدوده‌های شهری
۷۲.....	مفاهیم مرتبط با مرمت شهری
۷۳.....	طراحی شهری و مواضع تعاملی آن با برنامه ریزی شهری
۷۷.....	خلاصه فصل

بخش دوم: برنامه‌ریزی کالبدی

فصل سوم: برنامه‌ریزی کاربری زمین

۸۵.....	برنامه ریزی کاربری اراضی شهری (land use planning)
۸۷.....	فرایند برنامه ریزی کاربری زمین
۸۸.....	معرفی دیدگاه‌های اساسی در کاربری زمین (پور محمدی ۱۳۸۱)
۹۰.....	طبقه بندی کاربری‌های شهری (زیاری ۱۳۸۴ - پور محمدی ۱۳۸۱ - سعیدنیا b ۱۳۸۲)
۹۲.....	اثرات اجتماعی، اقتصادی، و کالبدی کاربری‌های شهری (زیاری ۱۳۸۴)
۹۲.....	معیارهای مکان‌یابی و مطلوبیت در کاربری‌های شهری
۹۳.....	مشخصات مکانی در کاربری زمین
۹۸.....	ارزیابی کاربری اراضی شهری
۱۰۰.....	سرانه و استانداردهای فضایی کاربری زمین
۱۰۲.....	ضوابط اجرایی کاربری زمین
۱۰۵.....	محتوای منطقه بندی
۱۰۹.....	خلاصه فصل

فصل چهارم: برنامه‌ریزی مسکن

۱۱۷.....	تعریف تراکم و انواع آن
۱۱۸.....	انواع تراکم متداول در حوزه برنامه‌ریزی و طراحی شهری
۱۲۱.....	مفاهیم مرتبط با تراکم

فصل پنجم: برنامه ریزی حمل و نقل

۱۲۷.....	سیستم حمل و نقل
۱۲۸.....	شبکه ارتباطی و تأسیسات ترافیکی (محمل)
۱۲۹.....	وسیله سفر (حامل)
۱۲۹.....	محموله (انسان و کالا)
۱۲۹.....	مدیریت و تکنولوژی (Traffic Management)

۱۲۹.....	برنامه ریزی ترافیک شهری
۱۳۰.....	تقاضای حمل و نقل شهری
۱۳۲.....	تعاریف و اصطلاحات رایج در حمل و نقل
۱۳۴.....	شبکه دسترسی
۱۳۶.....	سلسله مراتب شبکه ارتباطی از نظر وظیفه و اهمیت
۱۳۸.....	شبکه حلقوی یا رینگ سیستم
۱۵۲.....	تقاطع
۱۶۲.....	آلودگی صوتی
۱۶۵.....	انواع سیستم‌های حمل و نقل عمومی درون‌شهری
۱۶۹.....	انتخاب سیستم حمل و نقل عمومی
۱۷۲.....	فضا و سیمای خیابان
۱۷۵.....	خلاصه فصل

بخش سوم: سیر اندیشه‌های شهرسازی و نظریات ساخت شهر

فصل ششم: سیری در اندیشه‌های شهرسازی

۱۸۵.....	مقدمه
۱۸۵.....	۱-۳- اصطلاحات پایه در متدولوژی (روش شناسی) شهرسازی
۱۸۸.....	۲-۳- تبیین سه مفهوم: سنت گرایی، مدرنیسم و پست مدرنیسم
۱۹۰.....	۳-۳- سیری در اندیشه‌های شهرسازی از آرمان تا واقعیت
۱۹۵.....	نقد شهر صنعتی در قرن ۱۹
۱۹۵.....	پیش شهرسازی
۱۹۸.....	اندیشمندان نحله فکری پیش شهرسازی ترقی گرا یا آرمانگرا (سوسیالیست‌های تخیلی)
۲۱۰.....	اندیشمندان نحله فکری پیش شهرسازی فرهنگ گرا:
۲۱۲.....	نقد بی‌الگوی مارکس و انگلس (گرایش به تحولات انقلابی)
۲۱۶.....	شهرسازی - ستیزی آمریکایی (پیش شهرسازی طبیعت گرا)
۲۱۶.....	اقدامات عملی در عصر پیش شهرسازان
۲۲۳.....	شهرسازی
۲۴۴.....	برخی مکاتب معماری مدرن (قبادیان: ۸۴-۳۰)
۲۴۵.....	الگوی شهرسازی فرهنگ گرا
۲۴۶.....	اندیشمندان نحله شهرسازی فرهنگ گرا:
۲۵۴.....	شهرسازی طبیعت گرا
۲۵۵.....	اندیشمندان نحله فکری طبیعت گرا

۲۵۹.....	الف) سرزمین فن (Technotopia).....
۲۶۴.....	ب) شهر انسانی برای یک آمایش انسانی.....
۲۷۷.....	تئوری شکل شهر.....
۲۷۹.....	سایر مکاتب.....
۲۸۵.....	مکتب فلسفه شهر.....
۲۸۷.....	مکتب فرامدرنیسم (پست مدرن).....
۲۹۴.....	مکتب ساختارگرایی.....
۲۹۶.....	به سوی تمامیت (کلیت واحد) تئوری جدید طراحی شهری.....
۲۹۸.....	مکتب نوخردگرایی (نوسنت گرایی - Neo traditionalism).....
۲۹۹.....	سایر نظریه‌های پست مدرن.....
۳۰۵.....	شهرسازی و توسعه پایدار.....
۳۱۷.....	تحولات شهرسازی براساس سه گانه تا فلر:.....
۳۱۹.....	خلاصه فصل.....

فصل هفتم: نظریات ساخت شهر

۳۴۴.....	نظریه مرتبط با اکولوژی شهری (شیعه ۱۳۷۹، شکویی ۱۳۸۳).....
۳۴۴.....	۲- ساخت قطاعی شهر: (نظریه همرویت).....
۳۴۵.....	۳- ساخت ستاره ای شکل.....
۳۴۶.....	۴- ساخت چند هسته ای (نظریه ادوارد اولمن و جانسی هاریس).....
۳۴۷.....	۵- ساخت عمومی شهرها.....
۳۴۷.....	۶- ساخت طبیعی شهرها.....
۳۴۸.....	۷- ساخت خطی یا کریدوری.....
۳۴۸.....	۸- نظریه ساخت منطقه واحد مسکونی.....
۳۴۸.....	۹- نظریه کاربری فضای شهری.....
۳۴۹.....	۱۰- نظریه ساخت اکولوژیک شهر.....
۳۴۹.....	۱۱- نظریه کیفیت رشد و تکامل شهر.....
۳۵۱.....	نقشها و وظایف شهری.....
۳۵۱.....	طرح های مختلف توسعه شهری.....
۳۵۹.....	تعریف و انواع شکل شهر (بحرینی ۱۳۸۳).....
۳۶۸.....	ج) طبقه بندی فضاهای باز.....
۳۶۹.....	خلاصه فصل.....

بخش چهارم: برنامه ریزی منطقه‌ای

فصل هشتم: برنامه ریزی منطقه‌ای

۳۷۷.....	۱-۴ زمینه شکل گیری برنامه ریزی منطقه‌ای
۳۷۹.....	۲-۴ منطقه و روش های تعیین آن
۳۸۸.....	۳-۴ برنامه ریزی منطقه‌ای، تعاریف، فرایند و مفاهیم مرتبط
۳۹۴.....	۴-۴ روش ها و مدل های برنامه ریزی و تحلیل منطقه‌ای
۴۱۴.....	خلاصه فصل

بخش پنجم: سایر علوم مرتبط با شهرسازی

فصل نهم: محیط زیست، توسعه پایدار و مدیریت بحران در شهرسازی

۴۲۹.....	۱-۶ تقسیم‌بندی مقوله‌های زیست محیطی
۴۳۳.....	۲-۶ اکولوژی
۴۴۰.....	۳-۶ ضرورت مطالعه و محیط زیست
۴۴۱.....	۴-۶ جایگاه محیط زیست در چارچوب برنامه‌ریزی ملی و آمایش سرزمین
۴۴۴.....	۵-۶ جایگاه محیط زیست در برنامه‌ریزی منطقه‌ای
۴۵۰.....	۶-۶ جایگاه محیط زیست در برنامه ریزی و طراحی شهری
۴۵۳.....	۷-۶ توسعه پایدار شهری
۴۵۶.....	۸-۶ شهر سالم
۴۵۷.....	۸-۶ مدیریت بحران
۴۶۱.....	خلاصه فصل

فصل دهم: اقتصاد شهری

۴۶۷.....	اقتصاد شهری چیست؟
۴۶۸.....	تعریف شهر
۴۶۸.....	روند شهرنشینی در جهان
۴۶۹.....	دلایل وجود شهر
۴۷۱.....	صرفه‌جویی‌های ناشی از مقیاس
۴۷۴.....	روند شهرنشینی در کشورهای توسعه یافته و توسعه نیافته
۴۷۴.....	شهرنشینی سریع در ایران
۴۷۵.....	مکانیکی خانوارها
۴۷۶.....	بررسی نظریه‌های ساختار شهری
۴۸۱.....	نظریه بنیاد اقتصادی و رشد شهر
۴۸۳.....	فقر و تعریف آن
۴۸۸.....	خلاصه فصل

تعریف شهر از نظر اقتصادی:	۴۸۸
دلایل وجود شهر	۴۸۹

فصل یازدهم: جامعه شناسی شهری

مکتب جامعه شناسی شیکاگو	۴۹۷
شهرگرایی و شهرنشینی	۴۹۸
مهاجرت	۵۰۱
آسیب شناسی شهری	۵۰۲
خلاصه فصل	۵۰۹

فصل دوازدهم: جغرافیای شهری

۱- مکتب ساختار گرایان:	۵۱۳
۲- مکتب رفتارگرایی:	۵۱۳
ویژگی های شهرهای جهان سومی	۵۱۵
الگوهای فضایی: (توسط مارتین کادوالاور)	۵۱۶
ملاک های شناخت شهر از روستا	۵۲۱
مفهوم شهرگرایی	۵۲۳
پویایی شبکه شهری تحت تأثیر:	۵۲۵
مفهوم مگالاپلیس	۵۲۶
مشخصات منطقه بندی	۵۲۸
خلاصه فصل	۵۳۹

فصل سیزدهم: (GIS) سیستم اطلاعات جغرافیایی

منابع اطلاعات جغرافیایی	۵۴۶
تفسیر عکس های ماهواره ای	۵۴۷
وارد کردن اطلاعات	۵۴۹
طریقه کدگذاری در داده های رستری	۵۵۲
توابع تحلیلی داده های جغرافیایی	۵۵۴
خلاصه فصل	۵۵۵

۵۵۹		سؤالات مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای سراسری سال ۱۳۸۹
۵۶۳		پاسخنامه مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای سراسری سال ۱۳۸۹
۵۶۴		سؤالات مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری سراسری سال ۱۳۹۰
۵۶۹		پاسخنامه مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و مدیریت شهری سراسری سال ۱۳۹۰
۵۷۰		سؤالات مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و سراسری سال ۱۳۹۱
۵۷۳		پاسخنامه مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و سراسری سال ۱۳۹۱
۵۷۴		سؤالات مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و سراسری سال ۱۳۹۲
۵۷۷		پاسخنامه مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و سراسری سال ۱۳۹۲
۵۷۸		سؤالات مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و سراسری سال ۱۳۹۳
۵۸۱		پاسخنامه مبانی نظری برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای و سراسری سال ۱۳۹۳
۵۸۲		سؤالات مبانی برنامه‌ریزی منطقه‌ای آزاد سال ۱۳۸۹